

o oborech, v nichž král byl obmezen spolupůsobením stavů, reprezentovaných dílem na sněmích, dílem v úřadech a soudech. Dějiny státního práva českého v l. 1620—1848 jsou předmětem výkladu části šesté. V závěrku píše se o korunování. Spis opatřen jest i přílohami pramennými.

R. 1894 uveřejnil prof. Kalousek v Rozpravách České Akademie znamenitou monografii „O staročeském právě dědickém a královském právě odúmrtém na statech svobodných v Čechách a na Moravě“. Spisovatel dokazuje tu, že staré dědické právo české zakládalo se až do r. 1497 — a do jisté míry až do obn. zříz. zem. — na zásadě majetkové nedílnosti rodu. Jen příbuzní nedílní byli dědici, a kde jich nebylo, dědil král. Teprve majestátem z r. 1497 odpustil král Vladislav stavům odúmrti, čímž rozšířen pojem dědiců i na příbuzné dílné. Nastupovali arci teprve po příbuzných nedílných. Zaslouhou Kalouskovou jest, že dovedl z pramenů, jež ve starší době mluví jen všeobecně o dědicích bez bližšího určení, logickým usuzováním vyvoditi pojem dědice jakožto příbuzného nedílného. Soudnost zesnulého nemohla lépe býti charakterisována než těmito slovy Boh. Riegra (Osvěta 1894, str. 1121): „Spis jeho bude příště základem nebo klíčem ke každému dalšímu studiu podrobnému. Tento výsledek děkovati jest zvláštní důkladnosti a logické bystrosti ducha, s nimiž spisovatel ke každé své práci přistupuje, a jež mu mezi českými spisovateli vykazují místo obzvláštní. Jeho báдавost a logickost jsou neobyčejny . . . . Tím vysvětluje se zjev, že spisovatel, byť vlastně nebyl právníkem, stal se přece nejlepším vykladačem historického státního práva českého, a že i na poli soukromého práva podává nám nové badání“.

Nejsme povoláni posuzovati jinou činnost zesnulého než v oboru právních dějin. Ta však je, jak vidno, tak bohatá a úcty hodná, že čeští právní historikové s obdivem budou uznávati zásluhy Kalouskovy o pěstění dějin domácího práva a že jméno zvěčnělého klásti budou mezi budovatele české právní historie.

Karel Kadlec.

LITERATURA.

Část všeobecná.

Hujer O., Úvod do dějin jazyka českého. V Praze 1914. Stran 62.

Otázky a vývody filologické mají pro právní historii zvláštní význam. U nás pro českou právní historii nedostalo se těmto otázkám bohužel dosud náležitě pozornosti, a tím také výsledky pro nejstarší stav práva našeho trpí napořád. Pro starou dobu, kde nemáme přímých zpráv a pramenů, a kde odkázání jsme na dohady a kombinace, přináší vedle jiných prostředků filologie právním dějinám výsledky nemalé. Primitivní poměry rodinné, počátky práva soukromého a trestního, ano i mnoho ze staré organizace společnosti lze dobře objasniti pomocí badání filologického. Ovšem musí

býti základ jeho správný. Kam zavede nesprávné užití filologie, ukázaly Peiskerovy vývody.

Z těchto důvodů musí právní historik se zájmem sledovati filologická badání o dějinách jazyka českého, jakým je svrchu uvedená práce Hujerova, která přístupným způsobem podává nám výborný celkový přehled všeho dosavadního badání o této otázce. Počínaje indoevropským prajazykem vede nás autor k jazyku baltsko-slovanskému, z něhož rozdělením vznikl jazyk baltský a slovanský, a konečně osamostatněním jednoho dialektu slovanského čeština. Právního historika nejvíce zajímá zásoba slov a pojmů, která v jednotlivých dobách v jazyku byla, a zvláště ovšem těch, která mají přímý nebo nepřímý vztah k právům, kulturnímu a hospodářskému rozvoji. Z nich vidíme, jak daleko pokročilo právo v dobách jednotlivého vývoje, a co si přinesli české kmeny za pojmy právní již se sebou ze své staré vlasti. Více proto ještě snad nežli filologu chybí právnímu historikovi historický slovník češtiny, v němž by bylo také rozsáhlou a podrobnou měrou přihlédnuto k staročeským právnickým terminům, které vyznačují se až podivuhodnou vytríbeností.

V práci Hujerově dostává se právnímu historiku českého práva v mnohém směru nového dobrého vodítka.

J. Kapras.

Schulz V., Listář náboženského hnutí poddaného lidu na panství litomyšlském v století XVIII. Historický archiv České Akademie č. 40. V Praze 1915. — Strana LI. a 511.

Otázka lidového hnutí na východě Čech lákala k sobě historiky naše již ode dávna. V posledních pak letech po větším příspěvku Adámkově (Listiny k dějinám lidového hnutí náboženského na českém východě v XVIII. a XIX. věku obsahující v I. díle listiny panství chroustovického, košumberského a rychmburského z let 1750—1782) vychází nová sbírka příspěvků k dějinám tohoto hnutí na Litomyšlsku péčí Schulzovou. Jsou to listiny čerpané ze staré registratury panství litomyšlského, kterou Schulz v poslední chvíli zachránil pro musejní archiv před rozemletím v papírně, které byla již prodána. Takový osud stihl již ostatně celou řadu starých vrchnostenských archivů, a s nimi zmizela historie panství i vsí k nim patřících. Z bohatého zdroje litomyšlské registratury vybral Schulz látku týkající se hnutí náboženského jednak před vydáním patentu na svobodu náboženskou, jednak po něm. Silný svazek obsahuje celkem 307 čísel z let 1717—1801. Z nich část první jedná tedy o posledních ještě pronásledováních nekatolíků v době Karla VI. a Marie Terezie, a stíhání emisarů, kteří šířili mezi lidem knihy nekatolické a pomáhali přes hranice pronásledovaným nekatolíkům. Mezi nimi řada listin se týče emisara Jiříka Vostrého, známé také postavy z Jiráskova Temna, který byl na panství litomyšlském chycen. Hlavní jádro pramenů týká se však doby po vydání patentu na svobodu náboženskou a poskytuje nám hojně zpráv, jak ve skutečnosti patent působil, jak nové obce evangelické se konstituovaly, jaké byly poměry mezi katolíky a nekatolíky a p. Je vskutku až s podivem, že po všech těch bouřích a krutých pronásledováních, které nekatolíci na Litomyšlsku pro-